

הלכות סבה סימן תרכה

שהוא בתוך ארבעה טפחים פסולה. (טו) ויש לזהר שלא לתלות שום (ג) נוי סבה רק בפחות מארבעה לטפה (מהרי"ט):

תרכה דיני סבה שתחת סבה, ובו ג' סעיפים:

א *סבה שתחת סבה, *העליונה בשורה (א) והתחתונה פסולה. *בהג"ה מלי, (ב) שיכולה התחתונה לקבל פרים וכסות של עליונה (ג) ואפלו על-ידי הדחק (ד) ויש ביניהם עשרה טפחים, אבל אם אין ביניהם עשרה טפחים, או שיש ביניהם עשרה טפחים אבל אינה יכולה לקבל פרים וכסות של עליונה אפלו על-ידי הדחק, (ה) והתחתונה בשורה אם היא מסבכת (ו) בהלכתה (ז) ואפלו (ח) אם העליונה למעלה מעשרים, ויאם אינה מסבכת בהלכתה (ט) ומתפשטת על-ידי סכך העליונה, צריך שלא יהא סכך העליונה

א משנה סדר ט
ב מנה דרב דמי שם
ג שם פקדא
ד משרא דרב דמי
ה שם ויכנסה ויש
ה שם

באר היטב

מן הטעה לכה, מ"א: (ג) נ"ו. אפלו אינו רחב ד"ט, מ"א: (ה) אפלו וכו'. משמע אעפ"י שהעליונה ג"כ עלתה מרבה מחמתה.

משנה ברורה

ארבעה אידי דרישא: (טו) ויש לזהר וכו'. רוצה לומר, אף דמדינא אין לאסור רק ברחב ארבעה טפחים ובג"ל, (יט) מפל מקום יש לזהר לכתחלה אפלו אינו רחב ארבעה טפחים, שיש לחש שפוא מעשה נוי הרבה עד שיהא פהו שעור זה וישב תחתיו. (כ) ולפי זה אין לתלות פרות או פלים ובדומה דבר שפסול לסכך בהן, אפלו לנוי, אלא בתוך ארבעה טפחים לפסול. ומכל מקום לענין תלית (כ"א) מנורות פסכה נגד השלחן אין צריך להחמיר שיהיו בתוך ארבעה טפחים, ואדרבה, יותר טוב ונכון להחמיר מן הספק כל מה שייכל:

א (א) והתחתונה פסולה. דכתיב "בספת" חסר וי"ו בין פ"ף ל"ת"ו, לשון חיד, וכו' הוא יושב תחת שני סבבין: (ב) שיכולה התחתונה לקבל וכו'. רוצה לומר, שתחתונה לקבל הפרים וקסות שאדם מניח (ג) כדי לישן עליהם (כ) ואדם יושב שם ואוכל בעונתו, או היא נקראת בשם סבה, וממילא מיפסול התחתונה משום סבה תחת סבה: (ג) ואפלו על-ידי הדחק, רוצה לומר, שהגג של התחתונה, שהיא נקראתה של העליונה, הינו מן סבה של העליונה לקראעיתה, (ד) ויהא שיעור הפחות בכל סבה להקשינה, ועל-ידיה נוכל לקרא הסבה שתחתיה בשם סבה תחת סבה: (ה) התחתונה בשורה. אבל העליונה (כ) פסולה, דלא תניא אפלו לריבת צראי: (ו) בהלכתה. דהינו שהיתה צלחה מרבה מחמתה: (ז) אפלו וכו'. ואפלו (ו) אם העליונה היתה גס-סך צלחה מרבה מחמתה לא מקרי סבה תחת סבה, ב"ן שהעליונה אין לה הקשר סבה. ויאם העליונה חמתה מרבה מצלחה, (ז) או אפלו התחתונה יכולה לקבל פרים וקסות של עליונה, התחתונה בשורה, דסכך של עליונה כמאן דליקא דמיא: (ח) אם העליונה למעלה מעשרים. ולא אמרינן מה שכתב סכך הפסול נחשב כאלו אינו, (ט) ב"ן שפעם אין הסכך הזה סכך פסול אלא שהוא למעלה מעשרים,

באר הלכה

כשיטת רבנו תם, והנה זה העליון פסול בטור שם, ע"ן שם, ולפי זה נראה, דהטור בסימן תרכו אויל לפי מה שהעתיק לדינא בסימן תרכו דלא כשיטת רבנו תם, שאין שום יחרון בזה שהסכה קדמה בין שהסדין היתה צלחה מרבה מחמתה, ולפי זה להטין מפני חמשה העליון אסור, וסבירא לה דהוא הדין מפני צורך הפסול אסור, (וכאן) ובתרי"טו שהעתיק בפנים שיטת רבנו תם ס"ס דמ"ג הפסול אסור. ועל עקר הענין מפני-מה בסימן תרכו העתיק לדינא דלא פשיטת רבנו תם (וכאן) [בתרי"טו] העתיק שיטת רבנו תם, דבר תפסה הפי"ת י"ט, וע"ן בפ"ח ובהפלות סה"ל"ח"א:

* העליונה כשורה והתחתונה פסולה. מרי כשהעליונה הוא תוך עשרים. ונאיתי מי שפסקה לרבא דסבירא לה טעם פסול סבה

שלמעלה מעשרים הוא משום דדירת צראי בעינן דוקא, ולמעלה מעשרים אין יכול לעשותה צראי. בענינו אי מטר לביתה תוך עשרים מגבה של התחתונה אחר שהיא נכוח יותר מעשרים מן הארץ. ולעניות דעתו פשיט דשרי, דהא איתא בגמרא ופוסקים דיהיב לבנות הסבה אפלו במקצות של פרזל דהוא קבוע, אלא דעושה התורה שיהיה הסבה בגבה באסן שתהיה יכולה להתקיים על-ידי חמשת צראי ושערו חכמים שהוא רק עד עשרים אמה, והכי נמי בענינו, הרי הסבה העליונה שהיא חמשה מעשרים ובה הוא רוצה לקיים מעות סבה, וכולה להתקיים על-ידי דפנות צראי, היינו מגבה של התחתונה ולמעלה עד סבה הנה יכול לבנות צראי, וכן מוכח בספר בנדר-עקב ששובר כן לדינא, אף לא באר טעמו: * והג"ה מלי שיכולה וכו'. בפסקא איתא עוד בזה חלוקים, והפ"ל דלעולם אינו פוסל משום סבה שתחת סבה אלא סכך שצלחו מרבה מחמתה, אבל תחתו מרבה מצלחו לא מקרי סכך לפסול משום סבה תחת סבה, ולכן לפי-התחתונה חמשה מרבה העליונה צלחה מרבה ונקרא בתוך עשרים מהארץ, שניהם לשמים, והשענייהם צלחן מרבה ונקרא עליונה למעלה מעשרים מסכך התחתונה, שניהם פסולין: וכשהתחתונה צלחה מרבה ועליונה חמשה מרבה ונקרא בתוך עשרים [לש"י] קאי זה על עליונה, ולשיטת רבנו תם והשלחן ערוך דפסק בזה קאי זה רק על התחתונה, והתחתונה בשורה והעליונה פסולה: וכשהתחתונה צלחה מרבה וכן העליונה ונקרא בתוך עשרים מהסכך של התחתונה, עליונה כשורה והתחתונה פסולה. וכל אלו הם הלכות פסולות במקרא ולא ידעתי למה השימו הפוסקים, עד כאן דברי הבכור-יעקב, וכתנו על הראשונים, אבל האחרונים כמעט השתיקו כל הפרטים:

שער העיון

(יט) סגור-אברהם וט"ו וט"א: (כ) פרי-מגדים בבאר דברי הרמ"א: (כ"א) בן נראה בפשיטות דאין רשאי להחמיר בזה, ע"ן בחשן-משפט סימן תח סעיף ג (ד"ב). לבר מן דין, יש פוסקים שסוברין דאין להחמיר דינא דמקור"ל רק באם צלחה מרבה מחמתה, וכמו שכתבנו בפנים בסעיף-הקטן י"א, והגם דאם יש שיעור ד' טפחים נקרא נכון לתפס דפנות המחמירים שם, על-פ"פנים בזה דהוא חקרא בצלמא יש להקל בזה, וסבירא זו חקרא בצלמא זוטא בשם הפסדה משה, והפני זה גס-סך יש להקל בתלית המנורות כמו שכתב התוס' אדם, וכן דעבד מנורות אין וגיל לתלותן רק נגד השלחן ואין ש"ך בזה שפא ישב פחות: (א) רש"י: (ב) בית-יוסף: (ג) רמב"ם בכרש המשנה: (ד) וא"ן נקרא-מנה בין אם היא בתוך עשרים מקראע שלה או למעלה מעשרים מקראע שלה, אף דהיא פסולה, מפל מקום מקרי תחתונה סבה תחת סבה, דכ"ן שהיא למעלה מעשרים ומקרי סבה קבוע, פודאי יש על התחתונה שם סבה תחת סבה וריטבי"א בחידושו: (ה) כסף-משנה, ודע, דהוא הדין אם סבה העליונה אין לה רק סכך גלי דפנות ופסול שפנין ד' קונדין על גג סבה התחתונה וסכך על גבן, או שאין בקונדין ד' על ד' רחב שיעור הקשר סבה, מתקשרה התחתונה, דכל זמן שאין ראי צליון לכה לאו סבה תחת סבה טנה מרי-מגדים. ואף דמסתפק שם חז"ת, בבכור-יעקב טסיק להקל"א: (ו) ט"ו ופשוט: (ז) פגור-אברהם וט"ו: (ח) ומכל מקום אין ללמד מואן אם העליונה אינה שפחה לצל בענין דפסול משום פשעה ולא מן העשוי ויהיא חמשה מרבה מצלחה דגס-סך יקשר התחתונה משום דסכך בעצמו אינו פסול, דפסול דמעשה ולא מן העשוי גרע טפי מפסול דלמעלה מעשרים (נהגות דע"א):

הַלְבוּת סֵפֶה סִימָן תְּרֻכָה תְּרֻכָה

ביאורים ומוספים

תעמוד, לכן אין בה חיסרון של סוכה שאינה ראויה לשבעה. והגרי"ש אלישיב (הערות סוכה טוב) ביאר, שז"ל שיש בה כשאין רוח, ובמצב זה הסוכה ראויה לשבעה, אין חיסרון בכך שהמצב עתיד להשתנות, ולא נאמר הפסול שאינה ראויה לשבעה אלא בסוכה על גבי בהמה ואילן [לפי ר' יהודה], מפני שבגם אם תשאר הסוכה באותו מצב שהיא, לא יוכלו להיכנס לתוכה בשבת ויום טוב, וכן ביאר הגר"שז איערבך (הליכות שלמה סוכות פ"ז ארצות הלכה הע"ב). ובערך השלחן (סיד' מבואר, שסוכה ביום כשרה כיון שהרוח אינה מצויה כל הזמן.

[משנ"ב ס"ק יז]

ואם נעץ קונדסין פאילן וסמך תפך עליהן, שרי אף לכתחלה⁹. ומהו"א (או"ח סי' קמג ס"ק ב) כתב שלפי מה שנוהגים להחמיר במעמיד, נוהגים להחמיר אף במעמיד דמעמיד, מפני שאין חילוק ביניהם, ולפיכך אין להקל אלא באופן שהאילן הוא קרקעית הסוכה [שבקרקעית הסוכה לא נאמר חיסרון של מעמיד], והוסיף, שיתכן שיש להכשיר אף כשהאילן הוא המעמיד של הסוכה, כיון שיתכן שלא גזרו על העמדה דבר הפסול לסיכך אלא כשהמין פסול לסיכך, מה שאין כן באילן שמיני כשר לסיכך.

[משנ"ב ס"ק יח]

ואם עבר ועלה כיוס-טוב¹⁰.

10) ומי שעלה לאילן ביום טוב, האם מותר לו לדרת ממנו ביום טוב, כתב השו"ע לעיל (סי' שלו ס"א) שאם עלה בשוגג מותר לו לדרת [שאף שבידדתו עובר על איסור השתמשות באילן, הרי גם הישיבה שיושב עתה על האילן נחשבת כהשתמשות בו], אך אם עלה במוזד אסור לו לדרת עד לאחר השבת ואו יוב טוב, וביאר במשנ"ב שם (סי' ז) שקטוהו חכמים, ומי' אב יכול לדרת מהאילן בקפיצה אחת, דעת הגר"שז איערבך (ש"ש פכ"ו הע"ב) שיתכן שמוטב שיעשה כן, כיון שאף המשך הישיבה על האילן נחשבת כהשתמשות באילן.

[שעה"צ ס"ק כב]

ועין בקריית-א-תורה¹¹.

11) שם (משב"ז ס"ק ג) הקשה, איך יצא ידי חובה, הרי עלייתו לסוכה ביום טוב נחשבת ימיה הבאה בעבירה, ובישוב הקושיא כתבו הספר החיים (סי' והפתחא ווטא (ס"ק ב) שהואיל ואיסור זה אינו קשור לעצם הסוכה אלא הוא רק איסור על הגברא מחמת היום, אין זה נחשב כ'מיעוה הבאה בעבירה', כמבואר בירושלמי (שבת פ"ג ה"א, הובא בטור י"ד סי' שמו סכ"ח) שהקורע על מתו בשבת יצא ידי חובת קריעה, משום שהעבירה קשורה רק לגברא, וכן כתב בשו"ת דובב מישרים (חי' סי' ע"ב) את ב.

סִימָן תְּרֻכָה

ממה צריך להיות הספק

[משנ"ב ס"ק א]

אלא כדבר שצומח מן הארץ¹.

1) ואף עץ הגדל בעציץ שאינו נקוב בתחתיתו, כתב הנשמת אדם (כלל קנב ס"ק א) שנחשב דבר שגודלו מן הארץ, וכשר לסכך בעצמו, כיון שלא הצריכה התורה שיגדל בארץ אלא רק שיקרא 'גורן וקב'. והוכיח כן מהירושלמי (כלאים פ"ז ה"י) שכתב שדולעת המשך במילואים עמוד 63

[משנ"ב ס"ק יז]

שצלי-די שניהם קנה צלמה קרפה ממתקה, וכשהה הפתוחה⁴. 4) אמנם, בשו"ע לקמן (סי' תרלא ס"ה) כתב שאם יש לסוכה שני סככים שכל אחד מהם חמתו מרובה מצלתו ויש ביניהם שלשה טפחים, אינה כשרה. וכבר הקשו כן התוס' (סוכה ט, ב ד"ה הא), ותירצו שמדובר כאן באופן שיש רוחב טפח בקנים שבסכך העליון, ואם כן יש להחשיבם כמחבורים לסכך התחתון אף ברוקים יותר משלשה טפחים, מרזן 'חבט רמי' (וראה שפת אמת שם), וכפי המבואר בשו"ע ובביה"ד שם (ד"ה טפח).

[משנ"ב ס"ק יז]

פראש העגלה⁶ וכו', שמתנה וכלה לעמד ברוח המצויה בארץ⁶. 5) וסוכה על גבי מכונית, שדינה כסוכה בראש העגלה [ראה מקראי קודש סוכות ה"א סי' א], דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש חי'ג פכ"ד אות ג) שאם אינו מוזד דבר מוקצה ואין חשש איסור בפתחת הדלת [בשאין מטרה או אועקה שמופעלים על ידי כן], מותר לגלות אליה בשבת לכתחילה, ואין חשש במה שהמכונית מתגדרת מעט בשעה שעולה עליה [וראה ש"ש פ"כ סי' ג].

6) וגדר רוח מצודה, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני סוכות פ"ד ס"ק א) שיתכן שתלוי הדבר כפי הרוח שמצויה באותה עונה, אכן, הסתפק (שם) לפי איזה מקום בארץ דנים את הרבה, האם לפי המקומות הגבוהים ששם ברוח חזקה יותר או לפי המישור. ודעת הגרי"ש אלישיב (סוכה בהלכתה הוסיפות ותקונים לעמ' 54) שסוכה העומדת על גבי גג ואינה יכולה לעמוד ברוח המצויה שם אלא רק ברוח המצויה בקרקע, הרי היא פסולה וכן כתב בספר נטעי גבריא (חג הסוכות פ"ז הע"ב) בשם הגר"שז איערבך, והוסיף, שאדרבה, מסתבר שאף סוכה הנמצאת על גבי קרקע צריכה להיות כזו שתוכל לעמוד ברוח מצויה שבגג.

[משנ"ב ס"ק יב]

שאין רוח שצבוא ועקרנה, פסולה, האפילו דירת עראי לא תי'א. 7) ואף שלא זה יש לפסול סוכה זו משום שמחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה נחשבת כמחיצה [כמבואר לקמן (סי' תרל ס"ק מוח)], ביאר הגרי"ש אלישיב (הערות סוכה כג, א) שלפי הדעות הסבורות שמחיצה שזדה פחות משלשה טפחים אינה פסולה [ראה מה שכתבנו לעיל סי' תרל שם], התחדש כאן שהסוכה פסולה, משום שאינה נחשבת אפילו כדירת עראי, אמנם, בחו"א (או"ח סי' עז ס"ק יג) מבואר שהדין שנאמר כאן הוא באופן שהרוח עוקרת את הסוכה לגמרי אף יותר משלשה טפחים מדקרקע, ובמשמעות המשניב כאן [וכתב, שאם הרוח מעיפה את המחיצה ומפרידה אותה באמצעה עד שנפרדים חלקיה זה מזה שלשה טפחים, הרי היא פסולה].

ולענין סכך שאינו יכול לעמוד ברוח מצויה, הסתפק השפת אמת (סוכה כג, א) אם הוא פסול לסכך, ובשו"ת יד אליהו (פסקים סי' כד ד"ה לכן נראה) כתב שהוא פסול, וכן דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני סוכות פ"ד ס"ק ב) והגר"ח קניבסקי (סוכות חיים עמ' קלב).

[משנ"ב ס"ק יד]

דעל-קל-פנים מפלל דירת עראי לא נפקא⁸.

8) ואף שמבואר בגמ' (סוכה כג, א) שסוכה שאינה ראויה לשבת בה שבעה ימים אינה נחשבת סוכה ובין לרימ ולבין לרימ, עיון שם, וסוכה זו הנמצאת ביום הרי אינה יכולה לעמוד ברוח המצויה שם, כתב בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' שעח) שהואיל וסוכה זו ראויה מצד עצמה, ורק שדבר חיצוני, דהיינו הרוח, יגרם לה שלא

